

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

Ústav profesního rozvoje pracovníků ve školství

**Kynologický výcvik, člověk a pohyb,
specifika těla**

**Cynological training, human and movement,
specificities of body**

Bakalářská práce

Autor:	Vladimír Příhoda
Obor:	Vychovatelství
Typ studia:	Kombinované studium
Vedoucí práce:	PhDr. Jan Šmíd, Ph.D.

Rok 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením
PhDr. Jana Šmída, Ph.Dr. Veškeré použité zdroje jsem uvedl.

V Praze dne 4. dubna 2011

.....
Vladimír Příhoda

Poděkování

Velmi rád bych poděkoval všem, kteří mi poskytli cenné rady a pomoc při vypracování této práce. Děkuji vedoucímu práce panu PhDr. Janu Šmídovi, Ph.Dr. za odborné a obětavé vedení bakalářské práce.

Anotace

Téma bakalářské práce „Kynologický výcvik, člověk a pohyb, specifika těla“ jsem zvolil, neboť již od dětství mám blízký vztah ke psům, jejich výchově a výcviku.

Cílem práce je poskytnout základní informace o vývoji psa, o možnostech jeho využití v době volného času, o základech výchovy a výcviku a o využití psa jako námětu do předmětu výtvarná výchova.

Práce je členěna do čtyř kapitol. První kapitola se věnuje domestikaci psa. Druhá kapitola se věnuje využití psa v oblasti volnočasových aktivit jako je myslivost, která využívá vrozených vloh psa. Agility a dogfrisbee zastupují sportovní kynologii a jsou zaměřeni především na pohyb psovoda se psem. Poslední je zde představena Canisterapie jako nový obor zabývající se využitím psů při rehabilitacích a terapiích. Třetí kapitola se věnuje základům výchovy, výcviku psa a soužití s dětmi. Ve čtvrté kapitole je představeno osm témat využití psa jako vhodného námětu do předmětu výtvarná výchova.

Klíčová slova:

Domestikace, socializace, výchova, výcvik.

Abstrakt

I chose the theme of the thesis "Cynological training, human and movement, specificities of body", because I have a close relationship with dogs, their education and training since childhood.

The goal is to provide basic information about the dog evolution, the potential for its use in leisure time, the basics of education and training and the use of dogs as a theme in art education.

The thesis is divided into four chapters. The first chapter is devoted to the domestication of the dog. The second chapter is devoted to the use of dogs in leisure time activities such as hunting, which uses a dog's innate talents. Agility and dogfrisbee represents sports cynology and are focused on the movement of the dog handler with dog. As last is introduced canistherapy (animal assisted therapy) as a new field dealing with the use of dogs in the rehabilitation and therapy. The third chapter deals with the basics of education, training dog and living together with children. The fourth chapter presents eight themes of using a dog as a suitable theme in art education.

Key words

Domestication, socialization, education, training.

Obsah:

Úvod	8
1 Domestikace.....	9
2 Využití psa.....	12
2.1 Myslivost.....	12
2.2 Agility.....	17
2.3 Dogfrisbee.....	23
2.4 Canisterapie.....	28
2.5 Výběr psa do rodinného prostředí	36
3 Výchova, výcvik.....	37
3.1 Výchova psa	37
3.2 Socializace psa	38
3.3 Vlastnosti psovoda potřebné pro výcvik	39
3.4 Figurantské práce	40
3.5 Dítě a pes	42
4 Návrh projektu do předmětu výtvarná výchova	46
4.1 Na téma kynologický výcvik, člověk a pohyb	49
4.2 Na téma komisař Rex a lupič	51
4.3 Na téma Otisk stopy psa	53
4.4 Na téma rozřazování pohybu psa	56
4.5 Na téma mimika psa	58
4.6 Na téma keramické modelování psa	60
4.7 Na téma Odlitek stopy psa	62
4.8 Na téma fotografie psa ve výstavní poloze	63

Závěr	64
Použité zdroje	65
Seznam příloh.....	70
Přílohy.....	71

Úvod

Toto téma bakalářské práce jsem si zvolil, neboť již od dětství mám blízký vztah ke psům, jejich výchově a výcviku.

Pes poskytuje člověku nenahraditelného společníka, který bude stát vždy po jeho boku. Pokud se budeme věnovat výchově a výcviku psa již od štěněte, budeme lépe chápat jeho potřeby. Lépe pochopíme jak si některé skutečnosti vysvětluje pes a navázané pouto s člověkem bude silnější. Takto vytvořený vztah nám bude nápomocen při objevování vrozených schopností našeho psa. Již v dávné minulosti dovedl pes nabídnout člověku své schopnosti při lovu, ochraně stád, později při ochraně majetku, pachových prací ve služební kynologii, relaxaci ve sportovní kynologii, při rehabilitacích jako je nový obor zvaný canisterapie.

Cílem práce je poskytnout základní informace o vývoji psa, o možnostech jeho využití v době volného času, o základech výchovy a výcviku a o využití psa jako námětu do předmětu výtvarná výchova.

Práce je členěna do čtyř kapitol. První kapitola se věnuje domestikaci psa. Druhá kapitola se věnuje využití psa v oblasti volnočasových aktivit jako je myslivost, která využívá vrozených vloh psa. Agility a dogfrisbee zastupují sportovní kynologii a jsou zaměřeni především na pohyb psovoda se psem. Poslední je zde představena Canisterapie jako nový obor zabývající se využitím psů při rehabilitacích a terapiích. Třetí kapitola se věnuje základům výchovy, výcviku psa a soužití s dětmi. Ve čtvrté kapitole je představeno osm témat využívajících psa jako vhodného námětu do předmětu výtvarná výchova.

1 Domestikace psa

Domestikací rozumíme proces zdomácnění, ochočování, zdomácnění zvířat. **Kynologie** je věda o psech.

„Domestikační proces většinou začíná ochočením zvířete. Ochočení divokého zvířete ještě ale zdaleka není domestikací. Ochočený vlk se nestane domácím psem a zdivočelý pes se nestane opět vlkem. Ochočení je jev týkající se jedince, kdežto domestikace je proces měnící celou populaci.“¹

K ochočování psa docházelo přibližně před 10000 až 12000 lety. Z dnešního pohledu šlo o dlouhodobý proces. Nejdříve musely vzniknout podmínky výhodné jak pro člověka, tak pro psa, aby došlo k prvním sblížení. Tato symbióza vznikla v dobách, kdy se člověk živil lovem. Soužití člověka se psem napomáhal podobný způsob sociálního chování – oba žili ve smečkách, které udržovali a chránili. Život ve smečkách přinášel řadu výhod, mezi ty nejvýznamnější patří snadnější obstarání potravy, ochrana vlastního obydlí či teritoria a zachování vlastního druhu. Smečku vždy vedl nejzdatnější jedinec.

K procesu domestikace mohl přispět odběr štěňat od divoce žijících jedinců psů. Tato odebraná štěňata si vtiskla do své paměti lidskou přítomnost, způsob života. Tímto došlo k prvnímu kontaktu divoce žijících psů s člověkem. Jak je známo z dnešní doby, k omlazení krve německého ovčáka bylo použito křížení s karpatským vlkem. Tímto křížením vzniklo nové plemeno československý vlčák uznané FCI². Štěňata vykazovala značnou plachost, nedůvěru, ostražitost a zákeřnost. Z těchto poznatků je zřejmé, že tato štěňata jsou k výcviku nevhodná. Postupným křížením následujících pokolení bylo dosaženo očekávaného úspěchu, kdy již štěňata byla cvičitelná. Ale to v krvi psa

¹ MIKULICA, V. *Poznej svého psa*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, publikace č. 3778, 1985. ISBN: 07-115-85-04/55. str. 16.

² FCI (Federation Cynologique International – mezinárodní kynologická federace založena v r.1911).

kolovala jen 1/8 krve vlka. Lze tedy usuzovat, že sblížení s člověkem bylo velmi pozvolné.

Předkem u velké většiny současných psů je vlk. Na základě výsledků publikací porovnání mitochondriální DNA u 67 plemen psů (Clutton-Brock, 1995) bylo zjištěno, že nejbližším příbuzným těchto plemen je vlk - Canis Lupus.

Zrod psa domácího (Canis Familiaris) z vlka obecného (Canis Lupus) prodělal řadu změn, které oba druhy odlišují.

Odlišnosti mezi psem a vlkem

- *Pes má oproti stejně velkému vlku až o 30 % menší hmotnost mozku. Snížení hmotnosti nesouvisí a nemá vliv na inteligenci psa, ale je zapříčiněno dlouhodobým soužitím s člověkem. Změna hmotnosti nastala v důsledku závislosti psa na člověku a zhoršování jeho samostatnosti. U psa tak došlo ke zmenšování smyslových center.*
- *Pes je oproti vlkovi všežravec. Vlk je pouze masožravec, takže jeho trávicí trakt je kratší než u psa. Vlk má velký žaludek a dovede sežrat najednou až 8 kg. masa.*
- *Většina plemen psů má skus nůžkový a většina vlků má skus klešťový.*
- *Pes má vyšší plodnost v porovnání s vlkem. Fena hárá obvykle dvakrát do roka a má větší počet štěňat v jednom vrhu. U velkých plemen není výjimkou 12 štěňat. Vlčice hárá jedenkrát ročně a rodí menší počet mláďat.*
- *Psi nemají ocasní pachovou žlázu.*
- *Hlasový projev psa jako dorozumivací prostředek s lidmi je štěkání. Vlci neštěkají, pouze kňučí a vyjí.*
- *Pes nosí většinou ocas zdvižený, často také zakroucený, vlk nosí ocas svěšený volně dolů.*
- *Pes má na rozdíl od vlka různou strukturu a délku srsti u jednotlivých plemen (krátkosrstí, dlouhosrstí, hrubosrstí, naháči...).*
- *Čenich většiny psů je kratší než čenich vlků.*
- *Pes má na rozdíl od vlka jiný způsob pohybu, je těžkopádnější.*
- *Stopa vlka je delší a užší, než stopa stejně velkého psa.*
- *Typické pro některá plemena psů jsou svislé ušní boltce.*

- *Psi nemají tak kompletní repertoár vizuálních signálů jako vlci.*
- *Na rozdíl od vlků používají častěji hlasové signály.*
- *Spolupráci při lovu velké kořisti lze pozorovat jen u vlků.*
- *Na rozdíl od psů se vlci společně podílí na péči o mláďata.*

Podobnosti v chování při komunikaci psů a vlků

- *Podobně jako vlci umí identifikovat jednotlivce a tvořit pevné vztahy.*
- *Spolu s jedinci téhož druhu tvoří smečky, sdílí s nimi potravu a místo pro odpočinek.*
- *Hierarchie ve smečce a soutěž o zdroje jako je potrava, místa pro odpočinek.*
- *Možnosti rozmnožování představují klíčové stránky sociálního chování.³*

Tyto změny jsou dány prostředím ve kterém oba žijí, např. většina dnešních psů by nebyla schopna samostatného přežití ve volné přírodě. Psa si pořizujeme z různých důvodů, ale vždy bychom se o něho měli postarat tak, aby nijak nestrádal. V plném rozsahu psu nahrazujeme smečku jeho druhu. U štěněte nahrazujeme dokonce jeho matku. Jaký vztah k nám pes zaujme záleží jen na člověku jak přistoupí k jeho socializaci.

obr. 1. Vlk (Canis Lupus)⁴

³ <http://www.ifauna.cz/clanek/psi/puvod-a-domestikace-psa/4270/>

⁴ <http://www.skudci.com/ohrozene-druhy-zivocichu>

2 Využití psa

2.1 Myslivost

„Myslivostí se rozumí soubor činností prováděných v přírodě ve vztahu k volně žijící zvěři jako součásti ekosystému a spolková činnost směřující k udržení a rozvíjení mysliveckých tradic a zvyků jako součásti českého národního kulturního dědictví.“⁵

Lovecký pes

Mezi lovecké psy v České republice řadíme honiče, ohaře, slidiče, barváře a norníky. Všechny tyto kategorie loveckých psů jsou uvedeny v FCI. Každá kategorie se liší svým specifickým způsobem použití.

Slidiči

Jedná se o středně velké psy, kteří mají nižší stavbu těla oproti ohařům. Patří mezi všestranně použitelná plemena. Zvěř vyhledávají a následně vypichují. Tento způsob práce vyžaduje, aby pracovali v blízkosti lovce. Vynikají vytrvalostí a velkým zájmem o práci. Na čerstvé stopě hlásí, jsou dostatečně ostří na škodnou. Dobře zvládají i vodní práce. Mezi slidiče patří kokršpaněl, špringršpaněl.

Norníci

Patří mezi nejmenší skupinu loveckých psů. V myslivosti mají mnohostranné využití. Používají se při norování lišky nebo jezevce, patří mezi dobré slidiče. Na stopě obvykle hlásí. Obstojí i při skládání barvářských zkoušek. Oblíbeni jsou zejména pro svou velikost, dravost. Nevýhodou bývá tvrdohlavost některých jedinců. Zastoupeni jsou jezevčíky a teriéry.

⁵ Dle ust. § 2, písm. a), zák. č. 449/2001 Sb. o myslivosti.

Honiči neboli brakýři

Patří mezi nejstarší plemena loveckých psů v Evropě. V dřívějších dobách byli užíváni ve smečkách, jejichž úkolem bylo vyhledat zvěř a různými klíčkami a nadbíháním ji pronásledovat tak, aby zvěř směřovala k lovcům, popřípadě lov končil uštváním zvěře. V dnešní době jsou v myslivosti všestranně použitelní. Používají se převážně v lesních a horských terénech. Vynikají vytrvalostí a ostrostí. Navěštěnou zvěř nevystavují, ale vypichují, na rozdíl od ohařů. Při pronásledování zvěře obvykle hlásí. Rovněž se používají jako psi barvářský. V názvu plemene je často zakotveno označení honič nebo brakýř. Mezi nejznámější plemena u nás patří štýrský brakýř, slovenský kopov, brakýř jezevčíkovitý, beagle, basset hound.

obr. 2. Bígl⁶

⁶ <http://www.kynologie.org/hafani/1749-bigl-beagle>

Ohaři

Ohaři jsou nejrozšířenější lovečtí psi a mají nejširší lovecké upotřebení. Používají se v polních a lesních honitbách k vyhledávání drobné zvěře. Zvěř vyhledávají čichem. Pokud navětrí zvěř, pomalu se k ní přiblíží. Nakonec se zastaví před zvěří v takové vzdálenosti, aby ji nezradili a celé vyhledávání zakončí strnulým postojem před vyhledanou zvěří tzv. **vystavování**.

„Jejich typická vlastnost, vystavování zvěře, se totiž uplatnila až v době hromadného používání palných zbraní“⁷

Vystavování je vrozené chování a vyskytuje se pouze u ohařů. Takto označují zvěř až do příchodu myslivce, který zvěř odloví. Odlovenou zvěř poté aportuje svému pánovi. Dohledává postřelenou nebo poraněnou zvěř. Používají se na vodní práce při prohledávání rákosí a přinášení ulovené zvěře z vodní plochy. Je schopen obstát i v barvářských zkouškách. Ohaři se rozdělují podle původu na angličtí a kontinentální. Mezi anglické ohaře patří pointři a setři. Kontinentální ohaře zastupují plemena jako německý dlouhosrstý a krátkosrstý ohař, výmarský ohař, malý a velký münsterlandský ohař, český fousek.

obr. 3. Český fousek vystavuje navětřenou zvěř⁸

⁷ ČERNÝ, J. A KOL. *Encyklopedie myslivosti*. Praha:Ottovo nakladatelství, 2004. ISBN 80-7181-901-8. str. 504.

⁸ <http://www.pupcity.com/puppies-for-sale/view.asp?adid=73296>

Barváři

Užívají se zejména v lesních honitbách při lovu a dohledání spárkaté zvěře. V případech, kdy zvěř po výstřelu odejde, začíná práce pro barváře. Zvěř po výstřelu často barví (krvácí) a stopa může být čerstvá, ale i stará několik dní. Barvářský pes se musí naučit tento specifický druh stopování, zejména jde-li o starší stopu. Stopa může být i několik kilometrů dlouhá a její dohledání ztěžuje to, že podléhá rozmarům počasí. V průběhu stopy se často stává, že poraněná zvěř přestává barvit, stopu přechází jiná zvěř. Stopu můžeme vypracovávat se psem na barvářské šňůře nebo pes je zvyklý pracovat na volno. V případě dohledání ulovené zvěře tento nález psovodovi hlásí hlasitým štěkáním. Další způsob, jakým dá pes psovodovi najevo, že našel zvěř je ten, že se od ulovené zvěře vrátí zpět k psovodovi a ukáže mu cestu ke zvěři. Typickými barváři jsou bavorský barvář, hannoverský barvář a bladhound.

obr. 4. Bavorský barvář po úspěšném dohledání prasete divokého⁹

⁹ <http://barvar.webnode.cz/album/fotogalerie-ze-zivota-nasich-barvaru/#foto-117-1-jpg>

Lovecky upotřebitelný pes

Zákon o myslivosti¹⁰ a předpisy vydané na jeho realizování ukládají uživatelům myslivecké honitby používat při výkonu myslivosti lovecky upotřebitelné psy. Zkouškami lovecké upotřebitelnosti se prokazuje způsobilost loveckých psů vykonávat činnosti, které je kvalifikují jako lovecky upotřebitelné pro výkon práva myslivosti. Těmito činnostmi se rozumí vyhledat, dohledat a přinést usmrcenou či postřelenou nebo jiným způsobem zraněnou drobnou zvěř, nebo vyhledat a dosledovat usmrcenou či postřelenou nebo jiným způsobem zraněnou spárkatou zvěř, nebo prokázat vlohy pro práci pod zemí.

Lovecky upotřebitelný pes je takový pes, který má průkaz původu a složil zkoušku z výkonu. Po složení první zkoušky se stává lovecky upotřebitelným psem a jako takový může být využíván při práci v honitbě.

„Uživatel honitby je povinen držet a v honitbě používat lovecké psy. Loveckým psem se rozumí pes loveckého plemene uznaného Mezinárodní kynologickou federací (FCI) s průkazem původu, který složil příslušnou zkoušku z výkonu. Potvrzení o složení zkoušky vystavené jejím pořadatelem je veřejnou listinou.“¹¹

Myslivec ovládá loveckého psa na větší vzdálenosti prostřednictvím akustických signálů vydávaných píšťalkou. Píšťalkou dává nejčastěji pokyny k přivolání psa, ke změně směru v průběhu vyhledávání zvěře a k zalehnutí psa. Psi dále reagují na posunky rukou a na verbální pokyny, pokud se nachází v blízkosti myslivce.

obr. 5,6. Píšťalky používané při výcviku loveckých psů¹²

¹⁰ Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Dle ust. § 44 odst. 1, zák. č. 449/2001 Sb. o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů

¹² <http://www.vseprolov.cz/pro-psy/pistalky/>

2.2 Agility

„Agility“ znamená podle anglického slovníku „čilost“ nebo „hbitost“. Jedná se o relativně mladý kynologický sport, který vznikl jako menší alternativa parkurového skákání koní. V podstatě se jedná o zmenšený koňský parkur, na kterém běhají psi. (Psi mají zařazeno několik překážek navíc, např. slalom nebo tunely). Agility se poprvé představilo v Anglii na Cruftově výstavě v roce 1978 a lavinovitě se rozšířilo po celém světě.

V České republice agility existuje již přes 20 let. V současnosti u nás existuje mnoho míst, kde se agility trénuje. Ročně se koná několik desítek závodů, v létě probíhají výcvikové tábory. Klub agility ČR pravidelně pořádá Mistrovství republiky, Mistrovství republiky mládeže. Český reprezentační výběr se pravidelně zúčastňuje Mistrovství světa.

V agility překonává psůvod se psem parkur postavený z různých překážek. Pes překonává překážky, psůvod běží po celou dobu se psem, avšak psa ani překážek se nesmí dotknout. Psůvi lze pomoci slovními povely doplněné posunky rukou či pohybem celého těla.

obr. 7,8. Překážky používané v Agility¹³

¹³ http://www.foto-pes.cz/cz/psi_sporty/blansko3

Překážky používané v Agility dělíme do tří skupin - skokové, zónové a ostatní. Mezi skokové překážky řadíme skok vysoký, skok daleký, dvojskok a zeď, mezi zónové řadíme kladinu, áčko (šikmá stěna) a houpačku, do ostatních překážek počítáme tunely pevné a látkové, kruh, slalom a stůl.

Rozhodčí se řídí jednoduchými pravidly:

- parkur – tj. plocha o rozměru 20 x 40m s 12 až 20 překážkami, kdy dráha měří 120 až 200m.

Při závodech bývá plocha ohraničena páskou. Během závodů se v parkuru smí pohybovat pouze soutěžící tým (psovod a pes), rozhodčí a pomocníci – časomíra. V průběhu závodů se sčítají trestné body a celkový čas. O celkovém pořadí rozhoduje celkový počet trestných bodů. Pokud je počet trestných bodů shodný, rozhoduje o umístění čas.

Při hladkém průběhu závodu překonává závodní tým (psovod a pes) parkur bez penalizace a v čase kratším, než je předepsaný. Penalizováni mohou být ze tří důvodů - chyba, odmítnutí a překročení časového limitu.

Mezi chyby se počítá shození laťky u skoku vysokého, shození části zdi, odraz od překážky u skoku dalekého, minutí branky ve slalomu (s výjimkou první), nedošlápnutí psa do kontaktní zóny u zónových překážek, seskočení z houpačky dřív, než se dotkne země, nedodržení časového limitu výdrže na stole a neúmyslný kontakt se psem.

Zvláštním druhem chyby je překročení tzv. standardního času. Pokud tým překonal parkur v čase horším než standardním, ale lepším než maximálním, je to považováno za chybu a každá setina sekundy, o kterou je překročen standardní čas, je penalizována jednou setinou trestného bodu (čas běhu se měří na setiny sekundy).

Za odmítnutí se považuje minutí nástupní strany překážky. Každá chyba a každé odmítnutí je ohodnoceno 5 trestnými body. Počet chyb není omezen, maximální povolený počet odmítnutí je 2 na jeden běh.

Soutěžící tým bude diskvalifikován poruší-li pravidla soutěže závažnějším způsobem, než je chyba či odmítnutí. Zejména nedodržení pořadí a směru překonávání překážek (minutí překážky a překonání další, překonání překážky v opačném směru, než je předepsáno), třetí odmítnutí v jednom běhu, kontakt psovoda se psem, kontakt psovoda s překážkou, shození jiné části překážky, než je povoleno (např. shození bočnice u skoku vysokého, "zbourání" zdi), překročení maximálního povoleného času běhu, opuštění parkuru psem, úmyslné zastavení běhu psa psovodem, či zdolání překážky nepovoleným způsobem (např. přeskočení tunelu). Velmi častým důvodem diskvalifikace bývá zapomenutí obojku na krku psa. Psovod nesmí mít v ruce ani u sebe žádný předmět, kterým by psa motivoval (míček, pamlsk...). Diskvalifikace hrozí i za nevlídné zacházení se psem (bití, tahání za kůži), pes napadá psovoda, venčení psa v prostoru parkuru, .

obr. 9. Skokové překážky¹⁴

¹⁴ http://www.foto-pes.cz/cz/psi_sporty/jarni-brno

Týmy soutěží ve třech velikostních kategoriích:

nejmenší – small agility SA – výška psa v kohoutku nesmí přesáhnout 35cm.

střední – medium agility MA – výška psa v kohoutku se počítá od 35 do 43cm a

nejvyšší – large agility LA – výška psa v kohoutku se počítá od 43cm.

Dle těchto tří velikostních kategorií se staví rozdílná výška překážek. Rovněž závodníci jsou rozděleni do výkonnostních tříd.

Všichni začínají ve stříde A1. Pokud tým, zvládne třikrát vykonat zkoušku na výbornou (tj. nasbírat nejvýše 5,99 trestních bodů), může, ale nemusí postoupit do třídy A2. Podle tříd se mění obtížnost trati. Ve třídě A1 může tým zůstat maximálně jeden rok od doby, kdy složil třetí zkoušku na výbornou. V tomto období může každý tým přestoupit sám do třídy A2. Pokud ve stanoveném období nepřestoupí sám, bude automaticky přeřazen. Přestup do třídy A3 je stejný jako přestup do A2 – tým musí opět zvládnout zkoušku třikrát na výbornou, avšak již bez trestných bodů, zkoušky musí proběhnout u dvou různých rozhodčích. Toto právo se mění v povinnost po dvou letech ode dne složení třetí zkoušky.

Pokud tým složí úspěšně 3 zkoušky A3 + splní další podmínky Soutěžního řádu, zůstává i v dalším roce v kategorii A3. Pokud ne, sestupuje do A2 a musí splnit znovu postupovou zkoušku.

Pokud tým splní předepsané zkoušky pro udržení v kategorii A3 tři roky po sobě, získává pes titul A3 Champion, který je mu udělen doživotně.

Podmínky zkoušek jsou stanoveny v Soutěžním řádu Agility. Třída A3 je třídou elitní neboli profesionální. Pak týmy závodí dle velikosti a výkonnosti. SA3, MA1, LA2 – písmeno udává velikost, číslo výkonnost.

Agility je sport pro každého psa, který je v přiměřené fyzické kondici. U Agility není důležitý věk, pohlaví, rasa či původ psa. Jistě se najdou psi s vhodnějšími dispozicemi k této sportovní disciplíně, kde se klade důraz na hbitost, rychlost a přesnost pohybu po boku svého pána. Ale pokud někdo nepomýšlí na vrcholový sport v Agility, dá se říci, že k výcviku je vhodné každé psí plemeno.

„Největší chybou je svádět chyby na psa a také špatná motivace.“¹⁵

Četnost opakování a náročnost překážek je nutné přizpůsobit stáří, fyzickému stavu a vrozeným dispozicím psa. Výcvik by měl probíhat hravou formou tak, aby přinášel psu radost a chtěl sám cviky dále provádět. Toto je důležité zejména u mladých psů a štěňat. Psi se musí nejdříve seznámit sami mezi sebou, poté s jednotlivými překážkami. Souběžně s tímto výcvikem provádíme základní výcvik v poslušnosti, neboť poslušnost je základem každé dobré komunikace mezi psem a psovodem. Mezi základní cviky poslušnosti patří přivolání, chůze u nohy, obraty za pochodu, na místě, vodění na řemeni, popř. bez řemene, odložení, sedni, lehni, popř. vstaň, překonání překážek.

obr. 10. Dobře vybudovaný kontakt psovoda se psem¹⁶

¹⁵ periodika *Psí sporty*. Ústí n. Labem, 03/2009, ročník 3. ISSN 1802-1867. str. 33.

¹⁶ foto autora, Bartošovice 2010

Vhodnou motivací, odměňováním psa ve správnou chvíli vzbudíme vyšší zájem o prováděné cviky. Ke zvýšení motivace nám dobře poslouží pamlsky (piškoty, granule, suchý chléb atd.), míčky, pešky či oblíbené předměty psa. Výcvik nesmí vést k přetěžování psa a tím ke ztrátě zájmu o prováděné cviky. Proto je dobré v pravý čas udělat ve výcviku přestávku.

„Agility předpokládá dokonalý partnerský vztah mezi psem a psovodem. Oba spolu tvoří jeden tým. O vítězi závodů agility rozhoduje pouze společný sportovní výkon týmu psa a psovoda bez rozdílu.“¹⁷

obr. 11. Míček¹⁸

obr. 12. Pešek¹⁹

obr. 13. Klín²⁰

¹⁷ <http://www.klubagility.cz/rad-agility.html>

¹⁸ obr. 11 <http://www.gappay.cz/index.php?id=cz/katalog-produktu/novinky>

¹⁹ obr. 12 <http://www.gappay.cz/index.php?id=cz/katalog-produktu/novinky>

²⁰ obr. 13 <http://www.gappay.cz/index.php?id=cz/katalog-produktu/novinky>

2.3 Dogfrisbee

Je pravděpodobné, že historie frisbee začala v Americe na universitě v Yale. Zde si studenti házeli s plechovými tácky, ve kterých nedaleká pekárna pekla koláče pro universitu. Koláče se zde pekly od roku 1887 do roku 1958 v různých velikostech.

Začátkem osmdesátých let patřil mezi obdivovatele frisbee i Američan Alex Stein, který si v roce 1971 pořídil psa whippetu. Jméno mu dal podle jeho popelavé barvy Ashley (ash – popel). Během hry frisbee si všiml, že jeho pes projevuje velký zájem o létající talíř. Talíř začal svému psu házet a ten mu jej přinášel zpět a dožadoval se dalšího hodu. Své umění postupně zdokonalovali a 5.8.1974 v Los Angeles, kdy se hrálo baseballové utkání mezi Dodgers a Reds, během přestávky vnikl Alex se psem na hrací plochu a začali hrát frisbee. Jejich představení uchvátilo mnoho lidí. Alex a Ashley se stali rázem slavnými a jsou považováni za průkopníky dogfrisbee.

obr. 14. Alex Stein a Ashley²¹

²¹ <http://www.whippetview.com/templatepages/wippetviewpages/ashleywippet.html>

První plastový model talíře pro frisbee byl na trh dodán v roce 1948. Talíř šlo házet přesněji a do větší vzdálenosti. Brzy se stal oblíbenou zábavou mladých lidí.

Podstatou tohoto sportu je využití vrozeného kořistnického pudu každého psa, neboť pronásledování kořisti patří k jeho základním dovednostem. Místo živé zvěře se používají míčky nebo létající talíře. Jako první základní motivační prostředek pro psa můžeme použít míček, který lépe simuluje pohyb malé kořisti. Pokud vzbudíme u psa zájem o míček a tento je dostatečně prohlouben, můžeme plynule přejít na létající talíř.

Při přechodu na talíř vzbudíme chuť k pronásledování talíře tím, že ho budeme kutálet po zemi. Až pes začne chytat takto po zemi hozené talíře a bude je k nám přinášet, můžeme začít s házením talířů. Zájem psa o talíř průběžně zvyšujeme hrou na přetahování, přičemž psa necháme vyhrát.

„Dříve než začneme disk psovi házet, je dobré si s ním jen hrát. Při přetahování je velmi důležité nechat psa po každé hře – souboji vyhrát, to znamená disk pustit.“²²

Pokud nám pes talíř chytí, ale nepřinese, začleníme do výcviku další talíř. Tento druhý talíř odhazujeme až v momentě, kdy nám pes přinese první talíř, který nám předá. Počet talířů pak dále plynule zvyšujeme. K prvnímu seznámení s létajícím talířem vybereme upravenou rovnou travnatou plochu bez výmolů. Při učení a prvním seznámení psa s talířem můžeme použít napodobovací metodu, kdy chytání a přinášení talíře nám předvede psovod s již vycvičeným psem. Učení jde potom lépe, zejména díky vrozené soutěživosti psů. S výcvikem začínáme pozvolna, zejména v začátcích musíme dávat pozor, abychom psa nadměrně nepřetěžovali.

Dogfrisbee je zábavná hra se spoustou pohybu pro psa i jeho pána. Vyhovuje zejména středně velkým a malým plemenům s dobrou fyzickou kondicí. V tomto druhu sportu existují různé soutěžní disciplíny.

²² měsíčník *Psí sporty*. Ústí n. Labem, 01/2009. ISSN 1802-1867. str. 46

DogDartboard (terč)

Vychází ze sportu, který je známý jako házení šipek. Terč, neboli kruh je od startovní čáry vzdálen 18,25m. Terč je tvořen čtyřmi kružnicemi od průměru 6.5m až 0,5m. Účelem hry je dokázat hodit talíř tak, aby jej pes chytil co nejbliže ke středu kruhu. Hodnotí se místo dopadu předních běhů psa po zachycení talíře. Pokud jsou běhy psa v různých zónách terče, počítají se ty s nižším bodovým hodnocením. To neplatí pokud je alespoň jeden běh psa ve středovém kruhu. Soutěží se ve skupinách, každé kolo se skládá ze tří sérií po třech chodech. Při shodném počtu bodů rozhodne o pořadí rozstřel.

Tab.č.1 **Bodové hodnocení:**

Prostor mezi 1 a 2 kružnicí	Zóna 1	10 bodů
Prostor mezi 2 a 3 kružnicí	Zóna 2	30 bodů
Prostor mezi 3 a 4 kružnicí	Zóna 3	50 bodů
Vnitřní prostor 4 kružnice	Zóna 4	100 bodů

obr. 15. Disciplína DogDartboard (terč)²³

²³ <http://fotohacko.cz/2010/10-dogfrisbee-bye-bye-summer-dvur-kralove/#201010-dogfrisbee-bye-bye-summer-dvur-kralove-3359.jpg>

Minidistance

Účelem hry je, aby pes v časovém limitu 90 sekund zachytil hozený disk v co největší vzdálenosti od startovní čáry, pokud možno ve výskoku, se všemi běhy nad zemí. Před hodem musí stát psovod se psem před startovní čarou. Po odhození talíře se může pohybovat po celé hrací ploše. Ve hře se smí používat pouze jeden talíř. Druhý talíř může mít jako náhradní v případě poškození prvního talíře. Počet hodů není omezen, ale počítá se pět nejlepších hodů. Pokud psovod šlápne nebo přešlápne startovní čáru během hodu, pokus se nebude počítat. Hrací plocha je rozdělena na desetimetrové pruhy. Rozměry hrací plochy jsou 36,6m x 60m. Při hodnocení se započítává běh psa, který je nejbližší startovní čáře. Rozhodčí udělí bodové ztráty v případech, kdy se psovi při dopadu podlomí nohy nebo pokud má potíže při dopadu po skoku vysokém. Další bodové ztráty lze udělit, pokud se pes po výskoku dotkne země dříve jinou částí těla než běhy. Po získání třech trestných bodů bude tým diskvalifikován.

obr. 16. Minidistance²⁴

²⁴ http://www.foto-pes.cz/cz/psi_sporty/dcdc-sopot

Free style

Jedná se o vrcholnou disciplínu v dogfrisbee. Časový limit na volnou sestavu jsou dvě minuty, během kterých tým představí vlastní sestavu. Tým má k dispozici maximálně deset disků. Sestava by měla obsahovat rozmanité druhy hodů talíře a různé způsoby skoků psa. V této disciplíně se nehodnotí jen výkon psa, ale hodnotí se tým - psovod a pes jako celek. Představení je doprovázeno hudbou, kterou si připraví každý psovod. Sestavu hodnotí čtyři rozhodčí, každý má určeno na co se bude zaměřovat při hodnocení. Rozhodčí během produkce sledují a posuzují psa, psovoda, tým jako celek a úspěšnost týmu. U psa sledují – jeho motivaci, zaujetí o talíř, různé způsoby sledování, chytání, přinášení, pouštění talíře na dálku a předávání talíře do ruky, plynulost a ladnost pohybu, odrazy od psovoda, dopady na zem. U psovoda se zaměřují na – využití celé hrací plochy, jaké délky a typy hodů sestava obsahuje, způsoby držení a odhození talířů, zda je sbírání a házení talířů sestaveno tak, aby nevznikaly pauzy, zda jsou přechody mezi jednotlivými hody plynulé. Rozhodčí pro tým sleduje jaké druhy skoků sestava obsahuje, koordinace pohybu mezi psovodem a psem, celkovou sešranost týmu. Rozhodčí hodnotící úspěšnost sleduje poměr mezi chycenými a hozenými talíři. Dogfrisbee je charakterizována jako energická a zábavná hra pro psovoda i pro psa.

obr. 17. Dogfrisbee volná disciplína²⁵

²⁵ <http://fotohacko.cz/2010/07-dogfrisbee-ustecky-psi-festival/#201007-dogfrisbee-ustecky-psi-festival-6769.jpg>

2.4 Canisterapie

Slovo canisterapie vzniklo složením dvou slov – latinského Canis (pes) a slova terapie (léčba, řeckého původu). Canisterapie je **součástí zooterapie (animoterapie)**.

Zooterapie znamená pozitivní až léčebné působení zvířete na člověka.

Definice canisterapie

Canisterapie využívá příznivého působení psa na psychiku nemocného člověka. Užívá se jako psychoterapeutická metoda tam, kde běžné metody nejsou účinné. Jedná se především o navázání kontaktu s pacientem. Abychom mohli úspěšně léčit fyzické problémy, musí se pacient nejprve dobře cítit po psychické stránce. **Cílem** canisterapie je zlepšení pohybových, rozumových a citových schopností pacienta.

„Canisterapie může být využita k nácviku koncentrace a zvýšení pozornosti, rozvoji sociálního citění, zlepšení kvality života a v některých případech i snížení agresivity klienta.“²⁶

Canisasistent laik

Základní canisterapii může provádět **canisasistent**. Canisasistent jen proškolený laik, který může samostatně provozovat aktivity s pomocí psa. Tyto aktivity provádí v prostředích, kde se dorozumí s pacienty a tito mají předvídatelné chování. Prostředí, ve kterých může canisterapii uplatnit jsou běžné školy, skupiny soběstačných klientů, domovy důchodců. Personál, popřípadě rodina provádí pouze dozor. Canisasistent nemůže manipulovat s pacientem, neboť nezná jeho fyzické či psychické potíže. Canisasitent spolupracuje s odborným personálem pečující o pacienta (psycholog, pedagog, fyzioterapeut, sestra, vychovatel, pečovatel popřípadě člen rodiny při intervencích v domácím prostředí)

²⁶ KOLEKTIV, AUTORŮ. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice, Dona, 2007. ISBN: 978-80-7322-109-6. str. 60.

Canisasistent profesionál

Takto jsou označováni odborníci vzdělaní ve zdravotnických, pedagogických, sociálních či psychologických oborech, kteří chtějí zařadit canisterapii do své praxe a mají k tomu vhodného psa. Velkou předností těchto odborníků je velmi dobrá znalost pacienta, jeho potřeb. Jako odborníci mají právo manipulovat s pacientem při terapii.

Canisterapeutický tým

Tým se skládá z psovoda, psa nebo psů s canisterapeutickými zkouškami a osoby pečující o pacienta (personál zařízení, fyzioterapeut, psycholog, speciální pedagog, rodinný příslušník).

Rozdělení canisterapie

AAA (Animal Assisted Activities) – aktivity pomocí psa

- tyto aktivity provádí canisasistent pod dohledem osoby pečující o pacienta
- jedná se o společenskou nebo individuální činnost, jejímž hlavním cílem je zlepšení nálady, zvýšení zájmu o dění kolem pacienta a celkové oživení jinak všedního dne, výsledkem práce jsou především pocity
- provádí se u pacientů schopných samostatného pohybu (domovy důchodců, školy, školky, léčebná zařízení)
- náplní těchto aktivit jsou hry se psem – aportování různých předmětů, hlazení, pozorování psa

obr. 18. Skupinová canisterapie²⁷

²⁷ <http://www.canisterapie.info/o-nas/>

AAT (Animal Assisted Therapy) – terapie za pomoci psů

- jde o podpůrnou rehabilitační metodu, která se podílí na léčbě pacienta, popř. mu přináší úlevu, uvolnění
- terapii vede vždy odborník – fyzioterapeut, který sám vede svého psa nebo spolupracuje s canisasistentem
- cílem těchto aktivit je snaha o zlepšení fyzického i psychického stavu, zdokonalení hrubé a jemné motoriky, posílení vhodného chování nebo utlumení nevhodného chování (léčení fobií, nácvik nových dovedností, motivace atd.).
- mezi techniky užívané při terapii patří polohování, různé hry rozvíjející motoriku, orientaci, paměť, řeč, mazlení, péče o psa

obr. 19. Spolupráce canisterapeutického týmu při rehabilitaci²⁸

²⁸ <http://www.ju-lbc.cz/cs/poskytovane-sluzby/odborne-sluzby/rehabilitacni-sluzba/>

AAE (Animal Assisted Education) – vzdělávání za pomoci psů

- tento způsob využití psů při canisterapii provádí canisterapeutický tým za přítomnosti pedagoga nebo pedagoga, který má canisterapeutického psa s jehož pomocí vede výuku žáků ve školách a vzdělávacích zařízeních a to buď na úrovni obecně osvětové (např. besedy s žáky) nebo cíleně jako prostředek při vzdělávání žáků s poruchami učení nebo se zdravotním postižením.

AACR (Animal Assisted Crisis Response) – krizová intervence za pomoci psů

- využívá kontaktu zvířete a člověka, který se ocitl v krizové životní situaci
- cílem je odbourání stresu a zlepšení psychického i fyzického stavu člověka nebo skupiny lidí
- krizovými situacemi jsou přírodní katastrofy, teroristický útok, nehody, násilné kriminální činy atd.
- cílovými skupinami jsou osoby postižené danou událostí i záchranářské týmy

Záchranáři měli cíl zachovat životní funkce a ošetřit raněné. Tým canisterapeuta měl cíl zmírnit stres u dítěte jako svědka hrozivé nehody svého rodiče...

obr. 20. Cvičení- dítě se uklidňuje z panického strachu o rodiče²⁹

²⁹ <http://www.aacr.estranky.cz/fotoalbum/fotodokumentace>

Metoda polohování v canisterapii

Relaxační polohování se provádí u fyzicky zdravých pacientů a vede k jejich zklidnění. Provádí se v domovech pro seniory, v dětských domovech, u osob léčených pro závislost. Není zde nutná přítomnost fyzioterapeuta.

Rehabilitační polohování zde je nutná přítomnost fyzioterapeutů, kteří dobře znají potřeby pacientů. Polohování je vhodné pro tělesně postižené pacienty (např. dětská mozková obrna, lehká mozková dysfunkce, svalová dystrofie, epilepsie), pro mentálně postižené např. autisti, kdy pes plní funkci prostředníka mezi jejich světem a okolím. Provádí se v místnosti, která je pro tyto účely určena. V místnosti by mělo být příjemné klima (teplo, čerstvý vzduch, příjemná podlahová krytina). V průběhu polohování může být puštěna příjemná hudba.

obr. 21. Metoda polohování ³⁰

³⁰ <http://www.canisterapie.info/fotogalerie/fotografie-ze-navstevovanych-zarizeni/>

V obou případech přikládáme psa k odhaleným částem těla pacienta, která chceme podněcovat. Jsou to ty části těla, která potřebují uvolnit, aktivovat, prohřát tak, aby si je pacient začal uvědomovat a používat. Teplota těla psa je cca o 1 – 1,5 °C vyšší než teplota lidského těla.

U pacientů, kteří se sami nemohou hýbat, vznikají proleženiny, ztuhnutí svalů a kloubů. Nepohyblivé části těla pacientů bývají málo prokrvené, což má za následek snížení teploty v postižené části těla. Jedná se o pacienty s svalovým třesem nebo křečmi (Parkinsonova choroba), tělesně postižení pacienti trpící nehybností.

Pacient, vedle něhož leží pes, postupně začne vnímat rytmus dechu psa, jeho teplo, srst a další podněty, které vedou k celkovému zklidnění pacienta. Tyto všechny podněty jsou pro většinu pacientů příjemné a pes se tak stává jejich velkou motivací při další spolupráci na psychickém i fyzickém rozvoji.

V canisterapii se k technice polohování používají speciálně vycvičení psi. Pro psa je tato metoda velice náročná a neměla by trvat déle jak 20 – 30 minut. Bez pečlivé přípravy by tuto velkou psychickou zátěž sneslo jen málo psů.

V canisterapii přichází pes do kontaktu s lidmi, kteří mají různé psychické či fyzické problémy. Z tohoto plynou i různé způsoby chování pacientů. Na řešení nebo spíše na překonání těchto problémů musí být pes dobře připraven. S přípravou je nutné začít již od malého štěňátka. V tomto ranném období života psa musí proběhnout socializace.

Polohování by mělo být ukončeno pozvolným oddálením psů. Pacientovi následně necháme dostatek času na vstřebání prožitků z polohování.

Zásady canisterapeutického týmu

- před první návštěvou se tým prokáže platným Certifikátem canisterapeutického týmu a
Očkovací průkazem psa, je vhodné se daným zařízením uzavřít písemnou smlouvu
- před vstupem do léčebného zařízení canisterapeutický tým dbá na vyvenčení a čistotu psa, rovněž psovod musí být dobře upraven a označen
- pes musí mít volný přístup k misce s vodou
- se psem pracujeme pouze tehdy, pokud je v dobré psychické i fyzické pohodě
- canisasistent nikdy nezůstává s pacientem o samotě, vždy musí být přítomen odpovědný personál
- canisasistent nikdy neodchází od svého psa, za svého psa nese plnou odpovědnost
- pokud pes začne jevit známky únavy, canisterapii ukončíme a necháme psa odpočinout na vhodném místě, kde se může v klidu regenerovat

Psi s vlohami pro caniterapii

„Canisterapeutický pes je vybírán podle svých vlastností. Musí být dobře socializován a žít v těsném svazku s lidmi, musí být zdrav psychicky i fyzicky, mít dobrý sluch a čich, být tolerantní k lidem i ostatním zvířatům.“³¹

- mezi základní předpoklady patří dobrý zdravotní stav a povahové vlastnosti
- věk psa minimálně patnáct měsíců, horní věková hranice je dána zdravotním stavem psa
- vyžadovány jsou přirozené reakce psa na nečekané podněty, rušivé vlivy
- pes nesmí být bázlivý nebo naopak agresivní

³¹ NERADŽIČ, Z. *Animoterapie*. Praha: Albatros, 2006. ISBN: 80-00-01809-8. str. 52.

- vhodné je, pokud pes zvládá základní cviky poslušnost (přivolání, chůze u nohy, překonání překážky, aportování různých předmětů ...) a má dobře vybudovaný kontakt s psovodem
- vrozené schopnosti psa pro terapii – nechat se hladit, objímat, cvičit s někým jiným, vydržet delší dobu ležet nehnutě
- povinností každého psovoda je mít platný očkovací průkaz
- není důležitý průkaz původu psa, rasa či pohlaví
- složení zkoušek z jiných oborů než canisterapie není na škodu, ale není to ani žádná přednost při vykonání zkoušky z canisterapie

Co canisterapeutický tým přináší pacientovi

Hlazení a mazlení se psem zlepšuje náladu pacienta, snižuje pocit osamění, zvyšuje zájem o někoho jiného, o své okolí. Pacient se odpoutává od svých problémů a pes mu tak přináší psychickou i fyzickou úlevu. Podněcuje k verbální i neverbální komunikaci, rozvíjí hrubou a jemnou motoriku, rozvíjí orientaci v prostoru a čase, zlepšuje paměť. Pomáhá rozvoji sociálního cítění, dává pacientovi možnost projevit své city. Pacientům dává naději na zlepšení současného zdravotního stavu a chuť k další spolupráci.

obr. 22. Rehabilitace za pomoci psů ³²

³² <http://www.canisterapie.info/album/fotografie-ze-navstevovanych-zarizeni/>

2.5 Výběr psa do rodinného prostředí

Před tím, než se rozhodneme pořídit si nějakého psa, měli bychom si odpovědět na pár základních otázek. Například k jakému účelu si psa pořizujeme, kde ho budeme mít ustájeného, kolik volného času budeme denně trávit se psem. Naše fyzické schopnosti, teoretické znalosti a zkušenosti s výchovou a výcvikem psa. Kdo bude pánem psa. Pořízením psa, se do určité míry změní dosavadní zaběhnutý chod rodiny. S tímto je potřeba vždy počítat.

„Každý, kdo chce psa, by si měl uvědomit, k jakému účelu má být pes použit. Člověk musí zvážit, zda má dostatek sil a odpovědnosti, aby se svému novému příteli věnoval, investoval do něho svůj čas a peníze. Pes není hračka, má své citové i fyzické potřeby. O jeho přijetí se musí poradit celá rodina, protože pes se stane jejím členem.“³³

K výběru plemene psa, kterého si chceme pořídit nám dopomůže jeho popis. Jak fyzické, tak povahové vlastnosti jednotlivých plemen jsou uvedeny v FCI – mezinárodní kynologická federace. FCI rozdělila plemena psů do deseti skupin. Skupiny jsou členěny dle pracovního využití psů. Plemena neuznaná FCI neodpovídají kritériím FCI a bývají to plemena ve vývinu. Jedná se např. o pražského krysaříka, chodského psa nebo amerického buldoka.

„Aby jakýkoliv pes, a to i společenský, skutečně přinášel svému pánovi užitek a nebyl spíše na obtíž, musí se mu dostat přiměřené výchovy a výcviku.“³⁴

³³ NERADŽIČ, Z. *Animoterapie*. Praha: Albatros, 2006. ISBN: 80-00-01809-8. str. 34.

³⁴ MIKULICA, V. *Poznej svého psa*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, publikace č. 3778, 1985. ISBN: 07-115-85-04/55. str. 5.

3 Výchova, výcvik psa

3.1 Výchova psa

Výchova psa začíná již v krátké době po jeho narození, kdy začíná vnímat doteky s matkou (fenou), sourozenci, chovatelem. U novorozeného štěněte se po čtrnácti dnech otevřou oči a zevní zvukovody. K hmatu a čichu se tak přidá i sluch a zrak. Období vtiskávání (mezi třetím až sedmým týdnem života) je důležité pro navázání kontaktu s člověkem. Pokud v tomto období nedojede ke kontaktům chovatele se štěňaty, může se v pozdějším věku psa objevit bázlivost při styku s cizími lidmi.

„Výchovou psa se rozumí zajištění zdravého psychického vývoje a začlenění do prostředí, ve kterém pes žije a pracuje. Naproti tomu výcvikem psa je myšleno systematické působení na psa tak, aby na přesně specifikované podněty vykonal předem naučené činnosti.“³⁵

obr. 23. Období vtiskávání³⁶

³⁵ MAKEŠ, V. *Vyhledávání osob kynologickými pátracími týmy*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2009. ISBN: 978-80-7385-065-4. str. 35.

³⁶ foto autor, Hroubovice, 2010

3.2 Socializace psa

Socializací psa, jako součást výchovy rozumíme období od sedmého až do dvanáctého týdne věku štěněte. Proces přivykání psa na člověka, lidskou společnost, společensky vhodné a nevhodné chování. Socializace stanoví rámec žádaného chování, které se bude v průběhu života vyžadovat od psa. Tento rámec vhodného chování si mladý pes musí osvojit, aby v budoucnu nedocházelo ke konfliktním situacím mezi psem a člověkem. Socializace začíná prvním kontaktem chovatele s novorozeným štěnětem.

„...v této době se v návaznosti na vtiskávání vytvářejí složité společenské vztahy mezi psy i vztahy mezi člověkem a psem.“³⁷

Cílem socializace je vychovat klidného a vyrovnaného psa, který bude schopen odpovídajícím způsobem reagovat na podněty.

„Každý pes potřebuje mnoho podnětů, aby se rozvinul. Toho není schopen, je-li celý den zavřen v kotci nebo připoután u boudy.“³⁸

obr. 24. Socializace štěněte v kolektivu dětí³⁹

³⁷ MIKULICA, V. *Poznej svého psa*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, publikace č. 3778, 1985. ISBN: 07-115-85-04/55. str. 224.

³⁸ NERADŽIČ, Z. *Animoterapie*. Praha: Albatros, 2006. ISBN: 80-00-01809-8. str.35.

³⁹ foto Ondřej Gniewek, Přestavky 2008

3.3 Vlastnosti psovoda potřebné pro výcvik

Každý psovod musí vědět jaká výcviková metoda je vhodná pro jeho psa. Výcviková metoda vychází z vrozené povahy psa. Rovněž přihlédneme k druhu prováděného cviku.

Při výcviku budeme věnovat pozornost logické posloupnosti jednotlivých cviků tak, abychom postupovali od jednoduchého ke složitějšímu, od známého k neznámému.

Výcviku se musíme věnovat pravidelně. Při základním výcviku poslušnosti postačí jen několik minut denně k tomu, aby naučené cviky zůstaly v živé paměti psa. Sebeovládání a zachování klidu psovoda v průběhu výcviku přispěje k rychlejšímu naučení jednotlivých cviků. Pokroky se nemusí dostavit hned, proto je důležité určité vytrvalosti. Nepřesně provedené cviky opravujeme ihned, aby nedošlo k zafixování chybně provedeného cviku.

Odměňování psa při výcviku

Správně použitá odměna má velký význam při učení psa. Vhodná odměna urychluje výcvik, zpřesňuje provedený cvik, motivuje psa k dalšímu opakování a zlepšuje kontakt s psovodem. Mezi odměny patří:

- pochvala – slovní, poplácání, pohlazení
- pamlssek – granule, piškoty, podávané jen v jednotlivých kusech, nesmí se jednat o krmení
- oblíbený předmět – míček, pešek nebo jiná hračka

Jakoukoliv odměnu je nutné používat v pravý okamžik. Odměna v začátcích výcviku musí přijít ihned po správně provedeném cviku. Postupně navyšujeme počet provedených cviků a odměňujeme až po několika dobře provedených cvicích. Cílem je, aby pes byl schopen provést bezchybně celou sestavu vyžadovaných cviků. Odměnění bude až po předvedení celé sestavy.

3.4 Figurantské práce

Figurant je osoba pomáhající psovodovi s výcvikem psa převážně v oblasti obran, ale i při nácviku vyhledání ukryté osoby či kladení stop. Figurant svými dovednostmi motivuje psa ke správnému rozvoji vrozených vloh psa. Svými pohyby a postojem v průběhu figurování rozhoduje o tom, jakým pudem se bude pes v daný okamžik řídit.

Při práci s mladými psy je hlavním úkolem figuranta vzbudit zájem o kořist (hadr, pešek, míček) tzv. kořistnický pud. Pes se postupně naučí chytat a pronásledovat hadr nebo míček. Při výcviku je pes uvázaný na úvazu. Pes postupně začne vyžadovat další možnosti chycení kořisti. Svoji touhu po dalším lovení kořisti vyjadřuje štěkáním.

Po získání potřebných zkušeností a také po výměně mléčného chrupu lze přejít z nácviku chytání hadru nebo kůže na měkký rukáv. Po upevněném kořistnickém pudu může figurant pomalu a postupně začít budovat obranný pud. Tento se buduje změnou postoje při figurování, náznaky úderu psa. V průběhu výcviku nesmí dojít ke vzniku únikové nebo vyhýbavé reakce psa.

obr. 25. Rozvoj kořistnického pudu u mladého psa⁴⁰

⁴⁰ foto Ondřej Gniewek, Chrudim 2010

Práce figuranta vyžaduje dobrou fyzickou i psychickou kondici, znalost etologie psa, rychlé, ale přiměřené reakce na vzniklé situace při výcviku. Rovněž musí umět přijímat kritiku, podněty na zlepšení, z těchto podnětů vyvozovat správné závěry a uvádět je v praxi.

obr. 26. Zvyšování bojovnosti a sebevědomí psa⁴¹

obr. 27. Hladké zadržení figuranta⁴²

⁴¹ foto Ondřej Gniewek, Chrudim 2010

⁴² foto Ondřej Gniewek, Chrudim 2010

3.5 Dítě a pes

Vztah mezi malými dětmi a psem je předem dán hierarchií smečky – naší rodiny. Nemůžeme očekávat, že pes bude děti poslouchat na slovo. Vztah mezi dítětem a psem bude spíše rovnocenný. Z rovnocenného postavení vyplývá to, že pes dá dříve znát nelibost z nějaké činnosti dítěte např. tahání za srst, přišlápnutí tlapky, zatahání za oháňku. Z tohoto důvodu dítě nesmí nikdy zůstat se psem samo bez dozoru. Nikdy nevíme, kdy se pes rozhodne, vylepšit si postavení ve smečce a jakým způsobem to provede. Pokud pes žije v rodině, měl by mít vyhrazené své místo, kde ho nebude nikdo rušit a kde si bude moci v klidu a nerušeně odpočívat. Rovněž tak dětské prostory by neměly být navštěvovány psem. Dítě i pes se brzy naučí tyto vyhrazené prostory respektovat. Tímto snížíme možnost vzniku konfliktu.

„Pes je obrazem svého pána. Proto by měl mít v každé rodině jasně vymezené postavení. Neměl by rodinu ovládat, ale rodina by naopak měla ovládat jeho. Rodina je zároveň jeho smečkou.“⁴³

Děti (okolo 8 let) nám mohou pomáhat s krmením, ošetřováním a venčením psa. Starší děti (okolo 12 let) budou tyto úkony zvládat samy. Respektování autority většího dítěte již nebude takový problém. Právě toto období (okolo 12 let) je vhodné k tomu, aby se dítě začalo věnovat výcviku psa. Vůdcovské schopnosti ani tak nesouvisí s věkem, ale se schopnostmi dítěte přijmout odpovědnost za sebe a někoho jiného, klást k sobě i ke psu přiměřené nároky, být důsledný.

Možné způsoby chování psa vůči dětem

- pes bezvýhradně přijme děti za své, stará se o ně a chrání je jako o svá štěňata
- pes děti toleruje, vztah k dítěti je neutrální
- pes dítě bere jako konkurenta, soutěží s ním o příčku v hierarchii smečky – rodiny, s příchodem nového člena rodiny se cítí odstrčen

⁴³ NERADŽIČ, Z. *Animoterapie*. Praha: Albatros, 2006. str. 35. ISBN: 80-00-01809-8. str. 35.

Zásady dobrého soužití dítěte se psem

- děti musíme seznámit s varovnými signály psa (vrčení, sklopené uši, vyceněné zuby, náznak kousnutí, štípnutí) a jak na ně reagovat (nedívat se do očí, postoj bokem ke psu, ruce podél těla, pomalu odejít)
- dítě nesmí nikdy psa zlobit nebo trápit
- děti nikdy neudělují psu povely (cca do 10 let)
- dítě a pes nesmí nikdy zůstat bez dozoru dospělého
- dítě nesmí nikdy rušit psa v průběhu příjmu potravy
- dítě nesmí rušit psa pokud si hraje s kostí nebo se svou oblíbenou hračkou
- dítě musí respektovat místo, kde pes odpočívá a které vnímá jako svůj úkryt (v bytě pelíšek, ve venkovních prostorách psí bouda), rovněž tak pes musí respektovat dětský koutek nebo postýlku, kam nemá přístup
- důležité je, aby děti věděly, že nesmí hladit cizí psy bez svolení jejich pána, poté by měly psa oslovit, nechat se od něho očichat, olíznout ruku a teprve poté mohou psa pohladit

obr. 28. Děti i psi mají velký smysl pro hru⁴⁴

⁴⁴<http://browse.deviantart.com/photography/nature/?q=dog%20and%20child&order=9&offset=432#/d214lod>

Dítě, pes a pohyb

Pes na procházce v přírodě motivuje děti k pohybu. Svými postoji vybízí ke hře, děti na tyto výzvy reagují a s radostí se zapojují do hry. Pohyb je pro děti důležitý z hlediska správného trávení, otužilosti organismu, fyzického i psychického vývoje. Pravidelný aktivní pohyb je velmi důležitý. Pokud děti ze sebe nevybijí přebytek energie, může to vést k tomu, že se nedokáží soustředit na učení. Přiměřená fyzická aktivita unaví tělo a svaly, ale probudí k činnosti mozek a myšlení. Dítěti i psu musíme vytvořit prostor, aby si užili radost z volného pohybu.

„Vstup do platnosti jedinečného bytí jakékoliv „věci“ zapřičiňuje jediné médium, a tím je pohyb. Růst stromu, lidský život, formulace myšlenky prostřednictvím slov, řízený gymnastický pohyb, podvědomé hnutí mysli apod. to vše vstupuje do ontické platnosti, stává se „jsoucím“ jen díky pohybu. Pohyb se tak stává základní nedílnou podmínkou bytí věci, vztahů a všech ostatních fenoménů.“⁴⁵

Pro děti staršího školního věku je návštěva **základní kynologické organizace (ZKO)** se psem ideální šance jak navázat nové kontakty, poznat nové lidi, rozvést přirozené vlohy psa, zažít smysluplnou radost z pohybu a přiučit se něčemu novému. Dítě dostane zpětné informace o svých schopnostech, o svých silných a slabých stránkách. Rozvijí své schopnosti vést výcvik psa. Učí se z chyb svých i ostatních. Zprvu se výcvik neobejde bez rad zkušeného výcvikáře. Dítě se učí odhadovat výkonnost i limity své i svého psa. Zpočátku nelze očekávat velké pokroky, proto je na místě velký díl trpělivosti. Děti při výcviku zjistí, co od něho budou druzí očekávat, jak ho vidí jeho okolí. Tyto poznatky a informace poté vyúsťují v mínění o vlastní osobě.

⁴⁵ HOGENOVÁ, A. *Pohyb a tělo*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN: 80-7184-580-9. str. 24.

Prostřednictvím výcviku dítě vstupuje do vztahu s druhými lidmi, přijímá pravidla společenské hry, přejímá sociální role. Domlouvá se s ostatními, konzultuje zkušenosti své a zkušenosti ostatních. Vytvářejí se základy komunikace, schopnost ustupovat a prosazovat se, domlouvat se, vcítovat se a brát ohledy na druhé. Předvedené výkony v průběhu výcviku psa podněcují k porovnávání. Jedinci se poměřují s ostatními vrstevníky, soutěží spolu, vyzývají se. Zde zažívají první vítězství i prohry, úspěchy i nezdary.

Pohyb jako komunikační prostředek

Pohybem vyjadřuje člověk své pocity, nálady, reaguje na aktuální dění. Děje se tak většinou nevědomě, prostřednictvím držení těla, gestikulací a mimikou. Člověk může vyjádřit své pocity také vědomě. Pohyb může posloužit i jako umělecké vyjádření. Řeč těla, gestikulace, mimika, ale také stylizované a parodované pohyby slouží jako prostředek sdělování. Každodenní pohybové a výrazové prostředky mohou být vědomé a mohou být využity jako komunikační prostředek. Pes sice nerozumí slovům, ale člověka dokáže „přečíst“ na základě chůze, držení těla, výrazu v obličeji, intonace hlasu a pachu. Získá tak informace o fyzické i psychické rozpoložení svého pána. Informace pes vyhodnotí a reaguje na ně svým chováním.

4 Návrh projektu do předmětu výtvarná výchova

Ukázka výcviku služebních psů má za úkol zaujmout, navázat kontakt, přiblížit dětem fyzické možnosti psů, jejich upotřebení ve služební kynologii a poskytnout motivaci k následujícím tématům.

„Současná výtvarná výchova učí děti hledat, co říci o světě, v kterém žijí, a nabízí jim možnosti, jak to vyjádřit. Motivací a hledáním myšlenek nebo potřebných vyjadřovacích prostředků je přivádí k aktivaci smyslového vnímání, estetického citění i rozumového a citového hodnocení skutečností a jevů. Tato tvořivá aktivita jim umožňuje dospět k prohloubenému prožitku poznávání.“⁴⁶

V úvodu ukázky se představí jednotliví psovodi se psy. Děti obvykle nejvíce zajímá jméno a věk psa. Informace doplníme o druh složené zkoušky, tzv. zadanou kategorii. Dětem přiblížíme výchovu a výcvik psa od štěňátka. Vysvětlíme, jak se takové štěňátko učí reagovat na své jméno, aby přiběhlo na zavolání. Děti mohou hádat jaká plemena psů se ukázky účastní. Následuje předvedení základních cviků poslušnosti jako je volný pohyb psa na povel, přivolání psa s před sednutím před psovoda, přiřazení k noze, chůze u nohy, obraty za pochodu i na místě, odložení psa za chůze, cviky na dálku sedni, lehni, vstaň a naposled dlouhodobé odložení.

V další části ukázky služební psi předvedou vyhledání předmětů zanechaných pachatelem na místě činu nebo v jeho okolí. Jedná se o předměty, které si pachatel přinese sebou jako pomůcku při páchání trestné činností (klíče, páčidla, pilky, štípací kleště atd.) nebo o odcizené předměty (cigarety, alkohol, peněženky atd.). Úkolem psa je tyto předměty svým čichem vyhledat a označit je zalehnutím. Nalezený předmět přitom zůstane služebnímu psu mezi předními běhy. Označeny budou pouze předměty nesoucí lidský pach. Ostatních předmětů si služební pes nevšímá.

⁴⁶ ROESELVÁ, V. *Námět ve výtvarné výchově*. Praha: SARA, 1995. ISBN: 80-902267-4-4, str. 11.

Na vyhledání předmětů navazuje cvik vyhledání osoby v terénu nebo v objektu. Tento cvik se používá v případě vloupání do budov, přičemž je pravděpodobné, že pachatel se nachází v objektu. Dále se používá, pokud se pachatel ukryl v nepřehledném terénu (les, vzrostlé zemědělské plodiny, křoviny). Služební pes se rovněž využívá při hledání pohřešovaných osob. Těmito osobami bývají děti nebo osoby vyššího věku, kteří ztratí orientaci v přírodě nebo se u nich projeví zdravotní problémy a sami již nemohou pokračovat v cestě terénem. Velmi často to také bývají lidé, kteří chtějí ukončit svůj život. Úkolem služebního psa je využít přírodních podmínek a svým dokonalým čichem vyhledat a označit hledanou osobu štěkáním. Cvik se každý pes učí provádět v různých polohách figuranta (ve stoje, v sedě, v leže, skupinka lidí, různé výšky i pod úrovní terénu). Jedná se o jeden z nejpoužívanějších cviků v praxi.

V poslední části ukázek děti uvidí zadržení nebezpečného pachatele (figuranta) v ochranném obleku (tzv. ringo nebo rukáv). Jednotlivé ukázky vycházejí z praktických případů, kdy by bylo možné použít psa k zadržení nebezpečného pachatele.

Ukázka č.1: Zadržení pachatele na útěku

Pachatel se násilím zmocní kabelky, tak že ji strhne z ramene ženy. Žena se kabelky nechce vzdát a o kabelku se přetahuje s pachatelem, přičemž křičí o pomoc. Volání o pomoc zaslechne hlídka policie . Ihned se přemístí do míst odkud se ozývá volání o pomoc. Pachateli se podaří zmocnit se kabelky a s touto utíká pryč. Hlídka policie vyzívá pachatele „Policie, jménem zákona zastavte se, jinak bude použito služebního psa“. Na tuto výzvu pachatel nereaguje a utíká z místa činu. Po marné výzvě dojde k použití služebního psa a následnému zadržení pachatele. Po zadržení pachatele následuje bezpečnostní prohlídka, zda u sebe nemá nějakou zbraň.

Ukázka č. 2: Zadržení pachatele při útoku na hlídku policie

Na linku 158 je oznámeno, že právě dochází k vloupání do vozidla. Na místo se dostává hlídka policie. Pachatel je přistižen při vloupání do vozidla. Na výzvu policie „Policie, jménem zákona zanechte svého protiprávního jednání a vystupte z vozidla“, pachatel vystoupí z vozidla a zaútočí na hlídku dřevěnou holí. Na výzvy k odhození zbraně nereaguje, proto je k zastavení pachatele použit služební pes. Po zadržení pachatele následuje bezpečnostní prohlídka, zda u sebe nemá jinou zbraň.

Ukázka č. 3: Výtržnost

V této ukázce je služební pes použit v koši proti pachateli, který je pod vlivem alkoholu a ničí zaparkované vozidlo. Na zákonné výzvy reaguje agresivním chováním, které směřuje proti hlídce policie. Z tohoto důvodu je použit služební pes v košíku. Úkolem služebního psa je zastavit první útok pachatele na hlídku policie.

Výtvarný projekt je určen pro žáky mateřských a základních škol. Věřím že provedené ukázky jsou pro děti dostatečnou inspirací, aby dovedly ztvárnit své představy dle níže uvedených témat. Součástí návrhu projektu jsou obrázky namalované dětmi v Mateřské školce Topol po shlédnutí ukázky výcviku služebních psů. Tyto obrázky jsou výsledkem práce prvního zadaného tématu. Nároky kladené na výtvarný projev musí odpovídat věku dítěte a jeho výtvarným schopnostem. Výsledek práce by měl být inspirací pro další tvoření.

„Námět a jeho motivace vyvolávají u žáků představu výtvarného řešení a současně nabízejí i podobu jeho ztvárnění. Ta je dále ovlivněna postoji a individuálními zkušenostmi každého jednotlivého dítěte, jeho výtvarným cítěním i dosavadními zkušenostmi. Čím je myšlenka přitažlivější a závažnější, tím snáze vyvolá v očích žáků zřetelnou představu o vlastním výtvarném pojetí úkolu. Je proto nutné, aby si byl učitel tohoto procesu dobře vědom a důsledně zvažoval, jak vyvolat zájem žáků, jak jim obsah námětu a jeho nosnou myšlenku předat a jak ji motivovat.“⁴⁷

⁴⁷ ROESELVÁ, V. *Námět ve výtvarné výchově*. Praha: SARAH, 1995. ISBN: 80-902267-4-4. str. 15.

4.1 Na téma kynologický výcvik, člověk a pohyb.

Motivace: Ukázka výcviku služebních psů – základní poslušnost, vyhledání a označení osoby, zákroky proti nebezpečnému pachateli. Pozoruj základní projevy psa, srovnávej různé pohyby figuranta a psa.

Námět: Zachycení a vyjádření pohybu nebo statického obrázku dle vlastní představy. Zkoumej rozdílnosti pohybu, ladnost pohybu, vzájemné vztahy pohybů psa a figuranta.

Koncepty: rychlost, čas, prostor.

Záměr: rozvoj smyslu pro detail, zachycení okamžiku, vyjádření různých druhů pohybů (chůze, klus, běh, sprint), uvědomění si co pohyb znamenal v minulosti a co znamená dnes (útěk před nepřítelem, lov kořisti, sport, rekreace)

Technika a formát: tužka, uhl, pastelka na formát A4, A3

Výchovné cíle:

- poznání různých druhů pohybů
- snaha o zachycení dynamického okamžiku
- rozvoj smyslu pro detail

obr. 29. Ilustrační obrázek⁴⁸

obr. 30. Ilustrační obrázek⁴⁹

⁴⁸ Diana, 5 let, Mateřská škola Topol 2010

⁴⁹ Radim, 5 let, Mateřská škola Topol 2010

4.2 Na téma komisař Rex a lupič.

Námět: Zachycení a vyjádření pohybu, zkoumej rozdílnosti pohybu, ladnost pohybu, souhra pohybů a vzájemné vztahy pohybu figuranta a psa.

Koncepty: Rychlost, čas, prostor.

Záměr: Zachycení okamžiku dopadení figuranta psem, vyjádření různých druhů pohybů (chůze, klus, běh, sprint), uvědomění si co pohyb znamená výhra – prohra,

Technika a formát: Pohyby nebo jejich fáze se pokus ztvárnit kresbou štětcem nebo pastelkou na formát A4, A3.

Výchovné cíle:

- poznání různých druhů pohybů
- snaha o zachycení dynamického okamžiku

obr. 31. Zadržení figuranta tzv. „statika“⁵⁰

⁵⁰ foto Ondřej Gniewek, Chrudim 2010

obr. 32. Nácvik protiútoku, pes na úvazu⁵¹

obr. 33. Nácvik hladkého zadržetí⁵²

⁵¹ foto Ondřej Gniewek, Chrudim 2010

⁵² foto Ondřej Gniewek, Chrudim 2010

4.3 Na téma Otisk stopy psa.

Námět: Vyobrazení stopy psa zanechané v zaschlém blátě, mokřém písku nebo ve sněhu .

Záměr: Rozvoj smyslu pro detail, stínování.

Postup práce: V průběhu ukázky si prohlídni tlapu nebo stopu psa v hlíně, písku nebo blátě a zaměř se na její členění (tvar, členění, počet polštářků, drápků).

Technika a formát: ztvárnit kresbou tužkou nebo uhlem na formát A4.

Výchovné cíle:

- rozvoj smyslu pro detail
- prostorová a tvarová představivost
- rekonstrukce pohybu, znalost anatomie

Motivační fotografie

obr. 34. Stopy psa na písčité pláži⁵³

⁵³ <http://browse.deviantart.com/photography/nature/?q=dog%20and%20child&order=9&offset=552#/d28zyix>

obr. 35. Zaváté stopy psa na sněhové pokrývce ⁵⁴

⁵⁴ <http://browse.deviantart.com/photography/nature/?q=dog%20and%20snow&order=9&offset=240#/d2jg22x>

obr. 36. Stopa psa ve sněhu ⁵⁵

⁵⁵ <http://browse.deviantart.com/photography/nature/?q=dog%20and%20snow&order=9&offset=696#/d26yt4>

4.4 Na téma rozfázování pohybu psa.

Motivace: Na základě provedené ukázky výcviku služebních psů pozoruj jednotlivé fáze pohybu psa.

Námět: Zachycení a vyjádření jednotlivých fází pohybu psa.

Záměr: Zachycení pohybu v jeho jednotlivých fázích, jeho periodické opakování (chůze, klus, běh, sprint nebo skok přes překážku), uvědomění si, jak pracuje tělo psa v různých fázích pohybu.

Technika a formát: kreslířské techniky, na formát A4, A3

Výchovné cíle:

- poznání různých druhů pohybů
- anatomie těla psa

obr. 37. Ilustrační foto k tématu⁵⁶

⁵⁶ <http://baccara.webnode.cz/nezarazene/>

obr. 38. Ilustrační foto⁵⁷

obr. 39. Ilustrační foto⁵⁸

obr. 40. Ilustrační foto⁵⁹

obr. 41. Ilustrační foto⁶⁰

⁵⁷ foto autor, Nemošice 2011

⁵⁸ foto autor, Nemošice 2011

⁵⁹ foto autor, Nemošice 2011

⁶⁰ foto autor, Nemošice 2011

4.5 Na téma mimika psa.

Motivace: Na základě vlastního pozorování nebo z fotografie vyjádři různé výrazové prostředky psa (radost, zlost, strach, varovné signály, spánek). Umíme si dobře vysvětlit náladu psa?

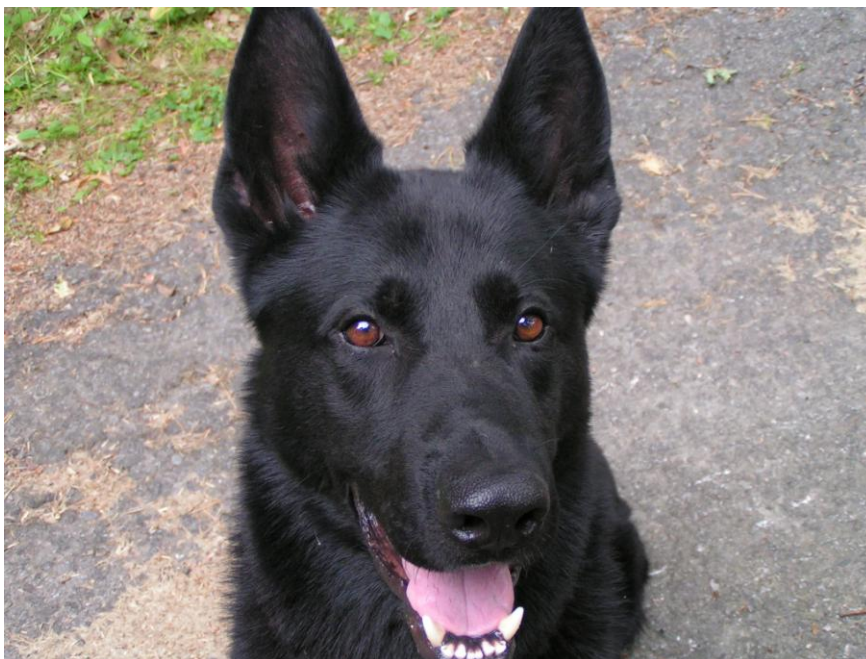
Námět: Zachycení mimických výrazových prostředků psa.

Záměr: Rozvoj smyslu pro detail, zachycení okamžiku.

Technika a formát: tužka nebo uhl, na formát A4,A3

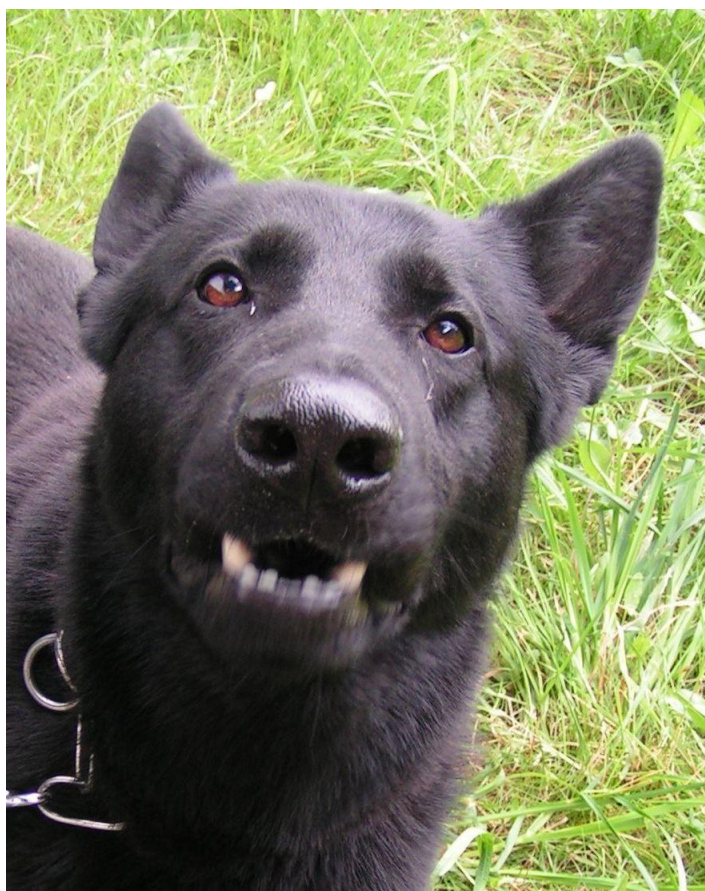
Výchovné cíle:

- poznání různých mimických výrazů psa
- zachycení okamžiku
- rozvoj smyslu pro detail

obr. 42. Detail hlavy psa⁶¹

⁶¹ foto autor, Lozice 2003

obr. 43. Ilustrační foto k tématu⁶²

obr. 44. Ilustrační foto k tématu⁶³

⁶² foto autor, Chrudim 2003

⁶³ foto autor, Chrudim 2010

4.6 Na téma keramické modelování psa.

Námět: Zachycení psa v různých polohách (sedící, ležící, v pohybu).

Záměr: Plastické nebo prostorové ztvárnění těla psa, rozvoj smyslu pro detail.

Technika: hlína nebo modurit

Výchovné cíle:

- prostorová představivost
- rozvoj modelačních schopností

obr. 45. Ilustrační fotografie⁶⁴

⁶⁴ <http://keramika.darek.unas.cz/Jmenovky/>

obr. 46. Ilustrační fotografie⁶⁵

obr. 47. Ilustrační fotografie⁶⁶

⁶⁵ <http://keramika.darek.unas.cz/Jmenovky/>

⁶⁶ http://www.allposters.cz/-sp/Presse-papiers-Plakaty_i7252260_.htm

4.7 Na téma Odlitek stopy psa.

Námět: Zhotovení sádrového odlitku stopy psa zanechané v zaschlém blátě.

Záměr: Rozpoznávání různých druhů stop, přiřazování stop jednotlivým zvířatům, získání užšího vztahu k přírodě.

Postup práce: Zhotovení sádrového odlitku stopy psa je závislé na příhodných klimatických podmínkách. Ke zhotovení sádrového odlitku potřebujeme misku, špachtli, sádro, vodu, papír na zhotovení rámečku, kartáček a vhodnou stopu. Do misky nasypeme sádro a přiléváme vodu. Tímto postupem získáme kašovitou hmotu, kterou nalijeme do otisku stopy a necháme zaschnout. Po zaschnutí otisk opatrně vyjmeme a uložíme do chráněného obalu. Po celkovém vytvrdnutí odlitek očistíme kartáčkem.

Výchovné cíle:

- prostorová a tvarová představivost
- rekonstrukce pohybu, přiřazování stop jednotlivým druhům zvěře

obr. 48. Odlitek stopy psa⁶⁷

⁶⁷ <http://www.zsmp.cz/galerie/20100330/ipage00003.htm>

4.8 Na téma fotografie psa ve výstavní poloze.

Námět: Zhotovení fotografie psa ve výstavní poloze.

Záměr: Seznámení se základním popisem a funkcemi fotoaparátu, rozdělení fotoaparátů, využití fotoaparátu jako výtvarného prostředku.

Postup práce: Po seznámení dětí se základními funkcemi daného fotoaparátu můžeme přistoupit k samotnému focení. Jedná se o jednoduchý statický snímek, který zvládnou i malé děti. K focení tohoto druhu fotografie můžeme použít i stativ. Děti seznámíme s výhodami stativu.

Technika: fotografování

Výchovné cíle:

- seznámení s ovládním a funkcemi fotoaparátu, základní principy focení
- představení fotografie jako výtvarného prostředku

obr. 49. Československý vlčák, výstavní poloha⁶⁸

⁶⁸ http://hobby.idnes.cz/ceskoslovensky-vcak-0ty-/atlas-psu.asp?c=A080715_133720_atlas-psu_tyn

Závěr

Již od dětství mám blízký vztah k přírodě, ke psům, jejich výchově a výcviku. Pes je pro člověka nenahraditelným pomocníkem. Jeho schopností využíváme po staletí a možnosti jeho použití se neustále rozšiřují.

Domestikaci psa je věnována první kapitola. Srovnává přirozené rozdílnosti vlků a domestikovaných psů, které jsou dány jejich odlišným vývojem.

Druhá kapitola se zabývá využitím psů v oblasti volnočasových aktivit např. myslivost, agility a dogfrisbee. V podkapitole Myslivost jsou uvedeny jednotlivé skupiny loveckých psů a jejich použití dle FCI. Agility a dogfrisbee zastupují sportovní kynologii a jsou zaměřeni především na pohyb psovoda se psem. Poslední je zde představena Canisterapie jako nový obor zabývající se využitím psů při rehabilitacích, terapiích a krizových intervencích.

Třetí kapitola pojednává o základech výchovy, výcviku a soužití psa s dětmi. Jsou zde uvedena jednoduchá pravidla, která mají předejít konfliktním situacím mezi dítětem a psem.

Ve čtvrté kapitole je představeno osm témat využívajících psa jako vhodného námětu ve výtvarné výchově. Jednotlivá témata jsou určena pro využití v mateřských a základních školách.

Cílem práce bylo poskytnout základní informace o vývoji psa, o možnostech jeho využití v době volného času, o základech výchovy a výcviku a o využití psa jako námětu do výtvarné výchovy.

Použité zdroje

Literatura

- (1) ČERVENÝ, J. A KOL. *Encyklopedie myslivosti*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004. ISBN: 80-7181-901-8.
- (2) DESENSKÝ, R. *PSI Poradna Souvislosti Informace*. Praha: Nakladatelství XYZ, 2010. ISBN: 978-80-7388-457-4.
- (3) HOGENOVÁ, A. *Pohyb a tělo*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN: 80-7184-580-9.
- (4) KOLEKTIV, AUTORŮ. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice, Dona, 2007. ISBN: 978-80-7322-109-6.
- (5) MAKEŠ, V. *Vyhledávání osob kynologickými pátracími týmy*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2009. ISBN: 978-80-7385-065-4.
- (6) MÜLLER, M. *Výcvik ochranného psa*. Praha: Nakladatelství Brázda, 2009. ISBN: 978-80-209-0368-6.
- (7) MIKULICA, V. *Poznej svého psa*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, publikace č. 3778, 1985. ISBN: 07-115-85-04/55.
- (8) NERADŽIČ, Z. *Animoterapie*. Praha: Albatros, 2006. ISBN: 80-00-01809-8.
- (9) ROESELVÁ, V. *Námět ve výtvarné výchově*. Praha: SARAH, 1995, ISBN: 80-902267-4-4.
- (10) ROESELVÁ, V. *Techniky ve výtvarné výchově*. Praha: SARAH, 1996. ISBN: 80-902267-1-X.

- (11) TAYLOR, D. *Velká kniha o psech*. Bratislava: Gemini, 1993. ISBN: 80-7161-013-5.
- (12) TICHÁ, V. *Kynologická příručka pro rozhodčí, chovatele a vystavovatele*. České Budějovice: DONA, 2010, ISBN: 978-80-7322-140-9.
- (13) Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*, ve znění pozdějších předpisů.
- (14) Zákon č. 449/2001 Sb., *o myslivosti*, ve znění pozdějších předpisů.

Inspirační literatura

- (1) HOGENOVÁ, A. *Etika a sport*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN: 80-7184-499-3.
- (2) KOLEKTIV. *Myslivost*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1966.
- (3) ROESELOVÁ, V. *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha: SARAH, 1997. ISBN: 80-902267-2-8.
- (4) ROESELOVÁ, V. *Proudy ve výtvarné výchově*. Praha: SARAH, 2000. ISBN: 80-902267-3-6, EAN: 978-80-902267-3-9.
- (5) ROESELOVÁ, VĚRA. *Linie, barva a tvar ve výtvarné výchově*. Praha: SARAH, 2004. ISBN: 80-902267-5-2, EAN: 978-80-902267-5-3.
- (6) WILLIS, M. *Německý ovčák*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7360-502-5

Periodika

Psí sporty. Ústí n. Labem, 01/2009, ročník 3. ISSN 1802-1867

Psí sporty. Ústí n. Labem, 03/2009, ročník 3. ISSN 1802-1867

Internetové zdroje

<http://www.ifauna.cz/clanek/psi/puvod-a-domestikace-psa/4270/>

<http://www.klubagility.cz>

Seznam použitých obrázků

Obr. 1. <http://www.skudci.com/ohrozene-druhy-zivocichu>

Obr. 2. <http://www.kynologie.org/hafani/1749-bigl-beagle>

Obr. 3. <http://www.pupcity.com/puppies-for-sale/view.asp?adid=73296>

Obr. 4. <http://barvar.webnode.cz/album/fotogalerie-ze-zivota-nasich-barvaru/#foto-117-1-jpg>

Obr. 5. <http://www.vseprolov.cz/pro-psy/pistalky/>

Obr. 6. <http://www.vseprolov.cz/pro-psy/pistalky/>

Obr. 7. http://www.foto-pes.cz/cz/psi_sporty/blansko3

Obr. 8. http://www.foto-pes.cz/cz/psi_sporty/blansko3

Obr. 9. http://www.foto-pes.cz/cz/psi_sporty/jarni-brno

Obr. 10. foto autor, Dobře vybudovaný vztah psovoda se psem, Bartošovice, 2010

Obr. 11. <http://www.gappay.cz/index.php?id=cz/katalog-produktu/novinky>

Obr. 12. <http://www.gappay.cz/index.php?id=cz/katalog-produktu/novinky>

Obr. 13. <http://www.gappay.cz/index.php?id=cz/katalog-produktu/novinky>

Obr. 14. <http://www.whippetview.com/templatepages/wippetviewpages>

Obr. 15. [http://fotohacko.cz/2010/10-dogfrisbee-bye-bye-summer-dvur -
kralove/#201010-dogfrisbee-bye-bye-summer-dvur-kralove-3359.jpg](http://fotohacko.cz/2010/10-dogfrisbee-bye-bye-summer-dvur-kralove/#201010-dogfrisbee-bye-bye-summer-dvur-kralove-3359.jpg)

Obr. 16. http://www.foto-pes.cz/cz/psi_sporty/dcdc-sopot

Obr.17.

[http://fotohacko.cz/2010/07-dogfrisbee-ustecky-psi-festival/#201007-dogfrisbee-
ustecky-psi-festival-6769.jpg](http://fotohacko.cz/2010/07-dogfrisbee-ustecky-psi-festival/#201007-dogfrisbee-ustecky-psi-festival-6769.jpg)

Obr. 18. <http://www.canisterapie.info/o-nas/>

Obr. 19.

<http://www.ju-lbc.cz/cs/poskytovane-sluzby/odborne-sluzby/rehabilitacni-sluzba/>

Obr. 20. <http://www.aacr.estranky.cz/fotoalbum/fotodokumentace>

Obr. 21. [http://www.canisterapie.info/fotogalerie/fotografie-ze-navstevovanych-
zarizeni/](http://www.canisterapie.info/fotogalerie/fotografie-ze-navstevovanych-zarizeni/)

Obr. 22. [http://www.canisterapie.info/fotogalerie/fotografie-ze-navstevovanych-
zarizeni/](http://www.canisterapie.info/fotogalerie/fotografie-ze-navstevovanych-zarizeni/)

Obr. 23. foto autor, Období vtiskávání, Hroubovice 2010

Obr. 24. foto Ondřej Gniewek, Socializace štěněte v kolektivu dětí, Přestavlky 2008

Obr. 25. foto Ondřej Gniewek, Rozvoj kořistnického pudu u mladého psa, Chrudim 2010

Obr. 26. foto Ondřej Gniewek, Zvyšování bojovnosti a sebevědomí psa, Chrudim 2010

Obr. 27. foto Ondřej Gniewek, Hladké zadržení figuranta, Chrudim 2010

Obr.28.

[http://browse.deviantart.com/photography/nature/?q=dog%20and%20child&order=9&
ffset=432#/d214lod](http://browse.deviantart.com/photography/nature/?q=dog%20and%20child&order=9&offset=432#/d214lod)

Obr. 29. kresba Diana 5 let, Ilustrační obrázek, Mateřská škola Topol 2010

Obr. 30. kresba Radim 5 let, Ilustrační obrázek, Mateřská škola Topol 2010

Obr. 31. foto Ondřej Gniewek, Zadržení figuranta tzv. statika, Chrudim 2010

Obr. 32. foto Ondřej Gniewek, Nácvič protiútok, pes na úvazu, Chrudim 2010

Obr. 33. foto Ondřej Gniewek, Nácvič hladkého zadržení, Chrudim 2010

Obr. 34.

[http://browse.deviantart.com/photography/nature/?q=dog%20and%20child&order=9&
ffset=552#/d28zyix](http://browse.deviantart.com/photography/nature/?q=dog%20and%20child&order=9&offset=552#/d28zyix)

Obr. 35.

<http://browse.deviantart.com/photography/nature/?q=dog%20and%20snow&order=9&offset=240#/d2jg22x>

Obr. 36.

<http://browse.deviantart.com/photography/nature/?q=dog%20and%20snow&order=9&offset=696#/d26yt4>

Obr. 37. <http://baccara.webnode.cz/nezarazene/>

Obr. 38. foto autor, Ilustrační foto, Nemošice 2011

Obr. 39. foto autor, Ilustrační foto, Nemošice 2011

Obr. 40. foto autor, Ilustrační foto, Nemošice 2011

Obr. 41. foto autor, Ilustrační foto, Nemošice 2011

Obr. 42. foto autor, Detail hlavy psa, Lozice 2003

Obr. 43. foto autor, Ilustrační foto k tématu, Chrudim 2003

Obr. 44. foto autor, Ilustrační foto k tématu, Chrudim 2010

Obr. 45. <http://keramika.darek.unas.cz/Jmenovky/>

Obr. 46. <http://keramika.darek.unas.cz/Jmenovky/>

Obr. 47. http://www.allposters.cz/-sp/Presse-papiers-Plakaty_i7252260_.htm

Obr. 48. <http://www.zsmp.cz/galerie/20100330/ipage00003.htm>

Obr. 49.

http://hobby.idnes.cz/ceskoslovensky-vlak-0ty-/atlas-psu.asp?c=A080715_133720_atlas-psu_tyn

Seznam příloh:

Příloha č.1 Tabulka č.1 Bodové hodnocení

Příloha č.2 Seznam obrázků v obrazové příloze

Příloha č.3 Obrazová příloha

Přílohy

Příloha č.1

Tabulka č.1 Bodové hodnocení

Tab.č.1 **Bodové hodnocení:**

Prostor mezi 1 a 2 kružnicí	Zóna 1	10 bodů
Prostor mezi 2 a 3 kružnicí	Zóna 2	30 bodů
Prostor mezi 3 a 4 kružnicí	Zóna 3	50 bodů
Vnitřní prostor 4 kružnice	Zóna 4	100 bodů

Příloha č.2

Seznam obrázků v obrazové příloze

01 Radim, 5 let, Mateřská škola Topol 2010

02 Diana, 5 let, Mateřská škola Topol 2010

03 Roman, 5 let, Mateřská škola Rosice 2011

04 Ester, 6 let, Mateřská škola Rosice 2011

05 Kateřina, 4 roky, Mateřská škola Rosice 2011

06 Bára, 4 roky, Mateřská škola Rosice 2011

07 The Whaddon Chase, Lionel Edwards

http://www.allposters.cz/-sp/The-Whaddon-Chase-Plakaty_i6411642_.htm

08 Whippets, Bernard De Claviere, 1981

http://www.allposters.cz/-st/Bernard-De-Claviere-Plakaty_c23754_.htm

Příloha č.3

Obrazová příloha

01 Radim, 5 let, Mateřská škola Topol 2010

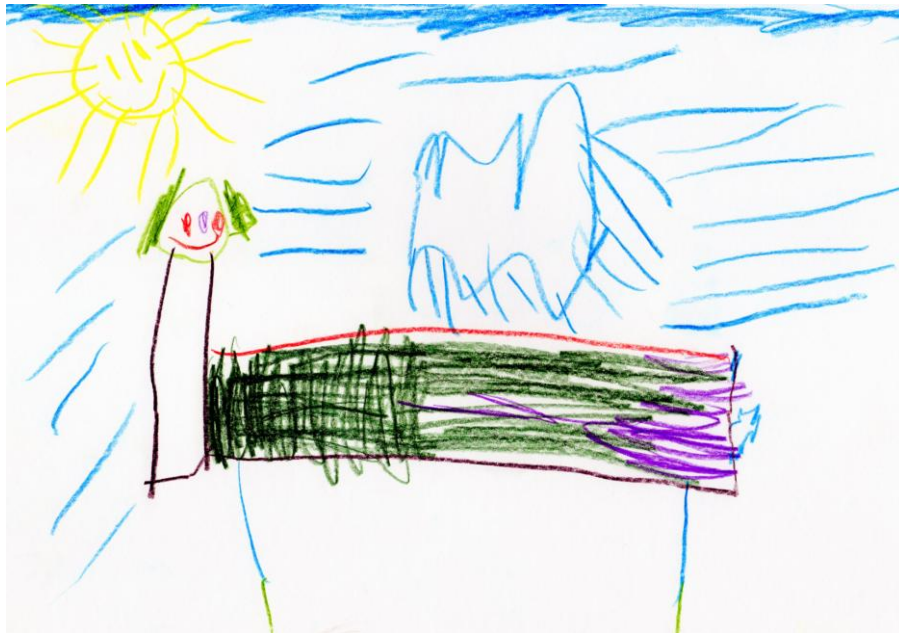
02 Diana, 5 let, Mateřská škola Topol 2010

03 Roman, 5 let, Mateřská škola Rosice 2011

04 Ester, 6 let, Mateřská škola Rosice 2011

05 Kateřina, 4 roky, Mateřská škola Rosice 2011

06 Barbora, 4 roky, Mateřská škola Rosice 2011

07 The Whaddon Chase, Lionel Edwards

08 Whippets, Bernard De Claviere, 1981